

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

VYBRANÁ TÉMATA

Závěry Rady

k Evropské politice sousedství a procesu stabilizace a přidružení

Obsah:

1. ZÁVĚRY RADY O ROZŠÍŘENÍ A PROCESU STABILIZACE A PŘIDRUŽENÍ	4
ROZŠÍŘENÍ, PROCES STABILIZACE A PŘIDRUŽENÍ OBECNĚ	4
ZÁVĚRY K JEDNOTLIVÝM ZEMÍM	5
2. ZÁVĚRY RADY O REVIZI EVROPSKÉ POLITIKY SOUSEDSTVÍ (ENP) 8	
EVROPSKÁ POLITIKA SOUSEDSTVÍ OBECNĚ.....	8
KONZULTACE A REVIZE ENP	9
3. BIBLIOGRAFIE	17

Vybraná témata č. 05/2016

Březen 2016

autor: Martin Kuřa, Tereza Pekariková

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	ŘADA: VYBRANÁ TÉMATA
Název: Závěry Rady k Evropské politice sousedství a procesu stabilizace a přidružení	Typ řady: online
Autoři: Kuta, M., Pekariková, T.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=3
Číslo: Vybraná témata č. 05/2016	První vydání řady: leden 2005
Datum: Březen 2016	Frekvence vydání řady: nepravidelná
Klíčová slova:	Zaměření: aktuální témata relevantní pro činnost Parlamentu České republiky
ENP, politika sousedství, revize ENP, revize, rozšíření EU, stabilizace, stabilizační a asociační dohody, přidružení, proces integrace, závěry Rady, Východní partnerství, vnější činnost, ESVČ/EEAS	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

SHRNUTÍ:

V prosinci 2015 proběhla dvě zasedání ve formátu ministrů členských států, na nichž byla diskutována dvě témata související s blízkým sousedstvím EU a procesem rozšiřování, stabilizace a přidružení. Obě témata úzce souvisejí s vnější činností EU. Revize ENP byla vyvolána v souvislosti s děním v některých státech takzvaného Východního partnerství a děním na Ukrajině. V politice sousedství se nově navrhuje diferencovaný přístup k jednotlivým zapojeným zemím. Oba materiály rovněž reagují na současné výzvy (bezpečnostní situace a migrační tlak).

Dne 11. prosince 2015 projednala Rada pro obecné záležitosti (General Affairs Council, GAC) závěry o rozšíření a procesu stabilizace a přidružení (viz kapitola 1). O tři dny později projednávala Rada pro zahraniční věci (Foreign Affairs Council, FAC) závěry o revizi Evropské politiky sousedství (viz kapitola 2). Obě témata souvisejí s vnější činností EU a představují nástroj stabilizace blízkého okolí EU.

Obsah

ZÁVĚRY RADY O ROZŠÍŘENÍ A PROCESU STABILIZACE A PŘIDRUŽENÍ	4
ROZŠÍŘENÍ, PROCES STABILIZACE A PŘIDRUŽENÍ OBECNĚ	4
ZÁVĚRY K JEDNOTLIVÝM ZEMÍM	5
<i>Turecko</i>	5
<i>Černá Hora</i>	5
<i>Srbsko</i>	6
<i>Makedonie</i>	6
<i>Albánie</i>	7
<i>Bosna a Hercegovina</i>	7
<i>Kosovo</i>	7
ZÁVĚRY RADY O REVIZI EVROPSKÉ POLITIKY SOUSEDSTVÍ (ENP)	8
EVROPSKÁ POLITIKA SOUSEDSTVÍ OBECNĚ	8
KONZULTACE A REVIZE ENP	9
<i>Stabilizace sousedství</i>	10
<i>Posílení partnerství a nové priority</i>	10
<i>Dobré vládnutí, dodržování lidských práv, právní stát a demokracie</i>	11
<i>Priority pro spolupráci v oblasti ekonomiky</i>	12
<i>Obchod a přístup na evropský trh</i>	12
<i>Modernizace ekonomiky a podnikání</i>	13
<i>Energetická bezpečnost, klimatické změny</i>	13
<i>Bezpečnostní otázky</i>	13
<i>Migrace a mobilita</i>	14
<i>Regionální dimenze</i>	15
<i>Flexibilita spolupráce</i>	16
BIBLIOGRAFIE	17

Závěry Rady o rozšíření a procesu stabilizace a přidružení

Rozšíření, proces stabilizace a přidružení obecně

Závěry Rady pro zahraniční věci (FAC) navazují na dříve předložené sdělení Evropské komise (EK), které se věnovalo kandidátským zemím západního Balkánu a Turecku. Podle Rady je EK dostatečně a správně aktivní v monitorování situace v jednotlivých zemích. Citované sdělení¹ stanovilo strategii rozšiřování EU.² V souvislosti s tímto sdělením Rada vítá snahu EK spolupracovat ve zvýšené míře s jednotlivými státy ve stanovených reformních oblastech:

- **právní stát**, s tím související reformy soudnictví, boje proti organizovanému zločinu a korupci;
- **základní práva**, včetně nediskriminačního zacházení s příslušníky národnostních menšin, boj proti diskriminaci zranitelných skupin, rovnost mužů a žen; další oblastí, která musí být posílena, je svoboda projevu a sdělovacích prostředků;
- **veřejná správa**, inkluzivní politický dialog a dohody uvnitř společnosti, fungování demokratických institucí, podpora občanské společnosti;
- **podpora hospodářského rozvoje a posilování konkurenceschopnosti**, zlepšení správy ekonomických záležitostí, podnikatelského prostředí, růstu a vytváření pracovních míst.

Rozšiřování je jednou z klíčových politik EU, která má vliv na stabilitu, bezpečnost a prosperitu evropského kontinentu, potažmo jednotlivých regionů. Rada potvrdila, že proces rozšiřování musí probíhat za jasných podmínek, které musejí být přísně dodržovány. Zároveň musí panovat vnitřní shoda o tom, že EU je schopná se dále rozšiřovat a integrovat nové členy.

Ve vztahu k veřejnosti kandidátských a potenciálně kandidátských zemí Rada vyzývá ke zlepšení komunikační strategie s cílem zvýšit veřejnou podporu a další porozumění a pochopení výhod plynoucích z rozšiřování. EK a Evropská služba vnější činnosti (ESVČ) by měly připravit opatření, která kandidátské a potenciálně kandidátské státy zapojí do hlubší spolupráce s EU a jejími členskými státy. Tímto zapojením by mělo dojít k dalšímu zvýšení občanské podpory členství v EU. Dobré sousedské vztahy a regionální spolupráce jsou základním pilířem procesu rozšiřování. Tento apel zahrnuje snahu o řešení dvoustranných sporů, které ovlivňují dění v regionu. Spory je třeba řešit v souladu s mezinárodním právem. Pozitivně je hodnocen vývoj v oblasti jihovýchodní Evropy a západního Balkánu. V minulosti došlo k zahájení regionální spolupráce (příkladem může být spolupráce mezi Srbskem a Kosovem, potažmo navázání vztahů a jejich normalizace). Regionální spolupráce by i nadále měla mít na paměti ochranu menšin a podporu lidských práv, dále pokračování řešení otázky pohřešovaných osob a navracení uprchlíků. S ohledem na historii regionu západního Balkánu Rada vyzývá k vyšetření válečných zločinů. Všechny státy jsou vyzvány, aby spolupracovaly s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY) a zvláštní vyšetřovací komisí mise EULEX.

Pro další přibližování regionu k EU je významné omezování vízové povinnosti. Rada ale zároveň vyzvala EK, aby zajistila, že opatření bezvízového styku nebudou zneužívána, a aby byly naplněny podmínky, za nichž tato opatření byla zavedena.

¹ *Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Strategie rozšíření EU.* Dostupné z: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/CS/1-2015-611-CS-F1-1.PDF>.

² Sdělení obsahuje dále závěry a doporučení obecně k procesu rozšiřování. Druhý bod závěrů stanovuje, že přistoupení k EU je podmíněné a respektuje vlastní zásluhy jednotlivých států. EK dále stanovuje čtyři prioritní reformní oblasti, v nichž bude po jednotlivých státech vyžadovat plnění dohodnutých závazků (viz dále závěry Rady). Materiál dále obsahuje zprávy o jednotlivých zemích.

I v případě nečlenských zemí Rada zdůrazňuje postupné prohlubování spolupráce (či shody) v zahraničněpolitických otázkách v oblasti společného zájmu (omezující opatření vůči třetím zemím). Se zeměmi regionu byla spuštěna posílená spolupráce v boji proti terorismu, předcházení radikalizace, posílení hraničních kontrol a obchodování se střelnými zbraněmi. Rovněž kladně je hodnocen podíl zemí na zvládnutí migračního tlaku.

Závěry k jednotlivým zemím

Turecko

Turecko představuje klíčového regionálního partnera pro EU (migrace, boj proti terorismu, energetika, hospodářství a obchod). S ohledem na přechodí závěry Rada zdůraznila nutnost oživit přístupová jednání. Další postup přístupových jednání EU a Turecka je žádoucí, aby klíčová spolupráce mohla být postupně prohlubována a posilována. EK v prvním čtvrtletí roku 2016 představí dokumenty umožňující otevření dalších přístupových kapitol. Rychlost dalšího postupu záleží na postoji Turecka, zejména na pokroku při plnění kritérií a požadavků v rámci jednání.

Rada konstatuje, že Turecko postoupilo v rámci sbližování s evropským *acquis* v hospodářské oblasti. Mnohem problematičtější je ale pokrok země v oblasti právního státu a základních práv, ohrožování nezávislosti a nestrannosti soudů, svobody projevu a shromažďování. K dodržování lidských práv zavazuje také přistoupení Turecka k Evropské úmluvě o lidských právech.

Spolupráci v oblasti boje proti terorismu Rada podmiňuje dodržováním lidských práv, základních svobod a mezinárodního práva. Rovněž další vývoj na jihovýchodě země musí být řešen politickým dialogem, nikoli násilnými akcemi. Předpokladem pro úspěšné pokračování přístupových jednání je udržování dobrých sousedských vztahů. Důraz je proto kladen zvláště na pozitivní vývoj v souvislosti s možným sjednocením Kypru. Turecko totiž i nadále odmítá uplatňování nediskriminačního přístupu k novým členským státům EU (vlna rozšiřování v roce 2004, Kyperská republika). Normalizace vztahů s Kyperskou republikou podle Rady neprobíhá ideálně.³ Rada dále vyzvala Turecko, aby pokročilo s postupným sbližováním se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU.

Uvolnění vízového režimu by mohlo přispět k uvádění opatření plynoucích z akčního plánu EU-Turecko do praxe.⁴

Černá Hora

Černá Hora byla již dříve označena za kandidátskou zemi, která je v přístupových jednání neúspěšnější.⁵ K výraznému zlepšení došlo především s ohledem na kapitolu právní stát a zřizování nových institucí. Další postup přístupových jednání ovlivní především zlepšování právního státu, s čímž souvisí zavádění účinných opatření boje proti korupci. Další nutná opatření jsou zajištění svobody projevu a sdělovacích prostředků, reforma veřejné správy, nezávislost institucí a zlepšení podnikatelského prostředí.

Rada vyzvala všechny politické strany, aby se zapojily do reformního procesu, který by měl pramenit z politické diskuze v parlamentu. Reformy by měl doznat také volební zákon.

³ EU 'very confident' of Cyprus settlement this year [online]. Dostupné z: <http://www.eubusiness.com/news-eu/cyprus-turkey.15ur/>.

⁴ Ke společnému akčnímu plánu EU-Turecko viz TETOUROVÁ, Eva a Martin KUTA. *Společný akční plán EU – Turecko* [online].

Je nutné poznamenat, že k uvolnění vízového režimu s Tureckem došlo na jednání Evropské rady v polovině března 2016.

⁵ KUTA, Martin a Daniel VOLEK. *Černá Hora: Otevření dalších kapitol* [online].

Černá Hora se aktivně zapojila do regionální spolupráce a vnější činnosti EU.

Další otázky přístupového procesu byly projednány na 7. ministerském setkání přístupové konference 21. prosince 2015. Tato konference přinesla otevření dvou kapitol – dopravní politiky (kapitola 14) a energetiky (kapitola 15). V současnosti je 22 kapitol otevřeno k vyjednávání, 2 kapitoly byly uzavřeny (z celkového počtu 35).⁶

Srbsko

V minulém roce byly otevřeny první kapitoly.⁷ Srbská vláda dále předložila akční plány pro další dvě kapitoly (23, soudnictví a lidská práva; 24, spravedlnost, svoboda a bezpečnost). Rada dále vyzývá k intenzivnímu pokroku v klíčových oblastech (soudnictví, boj proti korupci a organizovanému zločinu, svoboda projevu a sdělovacích prostředků, dodržování lidských práv včetně práv menšin). EU by měla od srbské vlády letos obdržet další strategické akční plány. Rada vyzývá k dalšímu pokroku v oblasti nezávislosti demokratických institucí, veřejné správy, rozvoje tržního hospodářství a zlepšování podnikatelského prostředí.

Zvláště významná pro další postup přístupových jednání je oblast normalizace vztahů s Kosovem (kapitola 35 o normalizaci vztahů byla otevřena v prosinci loňského roku). Srbsko se uspokojivě zapojuje do projektů regionální spolupráce, a tím posiluje dobré sousedské vztahy. Rada však vyzývá, aby srbská vláda zajistila soulad se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU.

Makedonie

EU podporuje kandidátský status Makedonie. V minulém roce došlo k výrazné politické krizi.⁸ EU považuje politickou dohodu mezi zástupci všech znesvářených stran za jediné možné řešení této krize.⁹ Další řešení by měly přinést parlamentní volby, které jsou naplánovány na letošní duben.¹⁰ Rada vyzvala všechny aktéry, aby zajistili, že volby proběhnou v souladu s doporučeními OBSE. Zdroje politické krize by měly být důsledně vyšetřeny (protiprávní masové odposlouchávání obyvatel, násilné střety ve městě Kumanovo). Rada proto vítá pověření zvláštního státního zástupce a zřízení parlamentní vyšetřovací komise.

Vedle politické krize z loňského roku Rada dále vyzvala, aby všechny zúčastněné strany zajistily provádění klíčových reforem (právní stát, nezávislost soudnictví, svobody sdělovacích prostředků, volební zákonodárství, nezávislost veřejné správy). Rada hodlá pokrok v těchto oblastech sledovat v rámci politického dialogu na nejvyšší úrovni na některém z dalších přístupových setkání.

Vlastní přístupové jednání je podmíněno prováděním politické dohody z léta loňského roku. Dále také musí dojít k vyřešení otázky názvu státu za účasti OSN. Rada dále uvítala pokračující zlepšující se sousedské vztahy s Bulharskem.

Další jednání na úrovni evropských institucí proběhne po dubnových volbách.

⁶ *Přístupová konference s Černou Horou: Otevřeny kapitoly Doprava a Energetika - Consilium* [online]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2015/12/21-montenegro-accession-conference/>.

⁷ KUTA, Martin, Tereza PEKARIKOVÁ, Tadeáš BAJUSZ a Tomáš KABÍČEK. *Druhá přístupová konference Srbsko* [online].

⁸ KUTA, Martin a Martina KOTASOVÁ. *Vývoj v Makedonii* [online].

⁹ KUTA, Martin a Daniel VOLEK. *Závěry Rady k vývoji v Makedonii* [online].

¹⁰ KUTA, Martin a Daniel VOLEK. *Zasedání Rady přidružení a stabilizace EU-Makedonie* [online].

Albánie

Pokrok v oblasti reformy veřejné správy a soudnictví je stěžejním předpokladem pro zahájení přístupových jednání s Albánií.¹¹ O jejich zahájení rozhodne Evropská rada okamžitě, jak EK usoudí, že země dosáhla dostatečné úrovně. EK sleduje pokrok v pěti klíčových oblastech, v nichž ale musí vláda ještě vyvinout další úsilí. Jedná se o reformu soudnictví, boj proti korupci a organizované trestné činnosti, ochranu lidských práv a antidiskriminační politiku. Mělo by dojít také k tomu, aby byly přijaty zákony vylučující pachatele trestných činů z výkonu veřejných funkcí.

V oblasti hospodářské politiky je pro zemi důležité zvýšení konkurenceschopnosti, snížení vysokého podílu neformální ekonomiky a zlepšení podnikatelského a investičního prostředí.

Politický dialog mezi vládními stranami a opozicí je nutný kvůli reformám souvisejícím s EU.

Bosna a Hercegovina

Parlamentní volby v roce 2014 a především dohoda na úrovni politických stran v roce 2015 obnovily reformní úsilí Bosny a Hercegoviny. Rada vyzvala politickou reprezentaci k výraznějšímu pokroku prováděných reforem i v souvislosti s tím, že země podala přihlášku ke členství v EU. Orgány Bosny a Hercegoviny mají i nadále plnit své písemné reformní závazky, především v oblasti právního státu a veřejné správy, boje proti korupci a s organizovaným zločinem, sociálně-ekonomických reforem. Plnění reforem je pro Bosnu a Hercegovinu smluvním závazkem vyplývajícím ze vstupu dohody o stabilizaci a přidružení v platnost.

K posouzení žádosti o členství v EU Rada požádá EK o zprávu o výkonu soudního rozhodnutí ve věci Sejdić a Finci.¹² Dále Rada zdůraznila, že za součást dalšího prohlubování reformních snah považuje také strukturovaný dialog o soudnictví. Orgány země by se měly chovat v souladu s doporučením Benátské komise.¹³

V neposlední řadě Rada zdůrazňuje socio-ekonomické reformy, které by měly vést ke zlepšení života občanů.

Kosovo

V roce 2015 došlo k podpisu dohody o stabilizaci a přidružení. Kosovo je vyzváno, aby plnilo svoje závazky plynoucí z této dohody. Prioritní oblasti jsou budování institucí právního státu, nezávislého soudnictví, boj proti organizovanému zločinu a korupci, volební reforma a reforma veřejné správy, ochrana lidských práv, ochrana kulturního a náboženského dědictví. Političtí aktéři jsou vyzváni, aby konstruktivně spolupracovali na přijímání reforem.

Socio-ekonomické reformy by rovněž měly být v centru pozornosti vlády. Rada vyzývá k plné funkčnosti regulačních a kontrolních orgánů, které mají dohlížet na hospodářskou soutěž.

Rada dále vyzývá k normalizaci vztahů se Srbskem. Kosovská vláda by měla úzce a účinně spolupracovat s misí EULEX a zajistit výkon jejího mandátu v roce 2016.

¹¹ EK doporučila udělit kandidátský status Albánii již v červnu 2014. Rada i Evropská rada kandidátský status schválili následně.

Viz KUTA, Martin a Jan FOUSEK. *Albánie: Doporučení Komise udělit kandidátský status* [online].

¹² Jedná se o změnu pasivního volebního práva v zemi a umožnění zvolení zástupců národnostních menšin do určitých zastupitelských orgánů.

K tomu viz KUTA, Martin a Marek JEDINÁK. *Všeobecné volby v Bosně a Hercegovině, říjen 2014* [online].

¹³ Toto vyjádření se týká nedávného rozhodnutí Republiky srbské vyhlásit referendum o reformě soudnictví, která by měla umožnit stíhání válečných zločinů policií a státním zastupitelstvím s celostátní působností.

K tomu viz KUTA, Martin, Tereza PEKARIKOVÁ, Tadeáš BAJUSZ a Tomáš KABÍČEK. *Bosna a Hercegovina: Vývoj v Republice srbské* [online].

Závěry Rady o revizi Evropské politiky sousedství (ENP)

Evropská politika sousedství obecně

Evropská politika sousedství (*European Neighbourhood Policy*, ENP) je politikou EU, která vznikla v roce 2003 na základě *sdělení Evropské komise Radě a Evropskému parlamentu: Širší Evropa – Sousedství: Nový rámec vztahů s východními a jižními sousedy*.¹⁴ Sdělení stanovuje hlavní cíle a zásady a zeměpisný dosah nové politiky. Politika sousedství měla podle původního záměru přinést do bezprostředního sousedství EU soubor principů, hodnot a standardů, které jsou součástí (či možná hodnotovým jádrem) samotné EU.¹⁵

ENP patří v současnosti mezi jednu z nejdůležitějších politik EU v oblasti vnějších vztahů. Tato politika primárně vznikla, jako reakce na doposud největší, východní rozšíření EU v roce 2004. Strategie ENP z roku 2004 uvádí, že cílem ENP je primárně sdílení výhod, které přineslo rozšíření novým členskými státy a tyto výhody přenést na „nové“ sousední země. Jedná se tak o spolupráci se zeměmi, které by v budoucnu potenciálně mohly do EU vstoupit.¹⁶ ENP tak zapojeným státům má přinést „více než partnerství, ale méně než členství“.¹⁷

Základem ENP je systém privilegovaných vztahů mezi EU a zapojenými státy. Tyto vztahy jsou založeny na vzájemných závazcích, a to především v oblasti udržení a posilování právního státu, dobrého vládnutí, respektu k dodržování lidských práv (včetně práv menšin), prosazování dobrých sousedských vztahů a prosazování udržitelného rozvoje a zachování principů tržního hospodářství. Na oplátku EU prostřednictvím nástrojů ENP (*European Neighbourhood Policy Instruments*, ENPI) poskytuje finanční prostředky pro rozvojové projekty v daných státech.

Plnění závazků probíhá podle monitoringu, který je zakotven v zakládajících dokumentech k ENP. Obecně ale plní, že na rozdíl od kandidátských států se uplatňuje takzvaný přístup plnění standardů (*benchmark approach*).¹⁸

Primárně se ENP týká těch zemí, které s EU bezprostředně sousedí, a to na souši i na moři. Jedná se o země, které by mohly negativně či pozitivně ovlivňovat EU. Konkrétně se spolupráce týká států, které mají s EU smluvní vztah v podobě Dohody o partnerství a spolupráci (*Partnership and Cooperation Agreement*, PCA) v případě zemí bývalého Sovětského svazu a východní Evropy a asociačních dohod (*Association Agreement*, AA), které byly uzavírány v rámci Středomořského partnerství (*Euro-Mediterranean partnership*, také označováno jako Barcelonský proces).¹⁹ K účasti v ENP byly přizvány země v několika vlnách. Dnes se ENP týká nejbližších sousedů EU Alžírsko, Arménie, Azerbajdžán, Bělorusko, Egypt, Gruzie, Izrael, Jordánsko, Libanon, Libye, Moldavsko, Maroko, Palestina, Sýrie, Tunisko a Ukrajina. Většina z těchto zemí má plné členství na základě akčních plánů s výjimkou Alžírsko.²⁰ Vztahy s ostatními zeměmi se řídí jinými dohodami. Aktuálním tématem je pak hledání společných závazků v oblasti boje proti terorismu a řešení konfliktů.

V rámci ENP se uskutečňuje spolupráce v několika oblastech, mezi které patří:

¹⁴ *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Wider Europe — Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/com03_104_en.pdf.

¹⁵ Projev předsedy EK Romana Prodiho; citováno podle KOROSTELEVA, Elena. *European union and its eastern neighbours*, s. 2.

¹⁶ KOMÍNKOVÁ, Magda. *Euroskop.cz - Evropská politika sousedství* [online].

¹⁷ KOROSTELEVA, Elena. *European union and its eastern neighbours*, s. 2.

¹⁸ KOROSTELEVA, Elena. *European union and its eastern neighbours*, s. 2.

¹⁹ Nově se samozřejmě uzavírají asociační dohody i se státy ve východní Evropě.

²⁰ KOMÍNKOVÁ, Magda. *Euroskop.cz - Evropská politika sousedství* [online].

Alžírsko je zemí, která momentálně vyjednává o akčních plánech, které je nutné podepsat pro začlenění a Bělorusko, Libye a Sýrie zůstávají mimo většinu struktur ENP.

- finanční pomoc a asistence,
- ekonomická integrace (přístup zapojených států na jednotný trh EU),
- zjednodušený přístup občanů zapojených států do členských států EU,
- podpora v technické a politické oblasti,
- podpora občanské společnosti.²¹

Konzultace a revize ENP

Země, které jsou do ENP zapojeny, čelily a stále čelí značné nestabilitě. Působení radikálního Islámského státu na Blízkém východě, občanská válka v Sýrii a ohrožená suverenita některých východoevropských zemí vyvolaly v minulosti nestabilitu, která se ve svém důsledku dotýká také členských států EU.

V loňském roce proto proběhla řada jednání, která vyústila v nutnost ENP nějakým způsobem revidovat, aby EU jejím prostřednictvím mohla účinněji a rychleji reagovat na rychle se proměňující podmínky v jednotlivých státech. V březnu 2015 byly zahájeny konzultace k revizi ENP mezi Evropskou službou vnější činnosti, Evropskou komisí (komisařem pro politiku sousedství a rozšiřování Johannem Hahnem), zástupci jednotlivých států zapojených do ENP a ostatními institucemi.²² Výsledkem těchto konzultací bylo společné sdělení EK a vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (potažmo ESVČ) Radě, Evropskému parlamentu, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů z listopadu 2015.²³ Toto sdělení reagovalo na výzvy v regionech a procesy, které dění v nich nejvíce ovlivňují a zároveň působí na dění v EU, a nastínilo možné budoucí směřování ENP.

Stěžejním bodem sdělení (potažmo revize ENP) je stabilizace sousedství a posílení efektivní spolupráce mezi ním a EU a jejími členskými státy. Dále by ENP měla být více zaměřena na jednotlivé zapojené státy a jejich potřeby a zájmy (takzvaná diferenciacie ENP). Diferenciacie v rámci ENP je navíc podpořena rozdílnou dynamikou v obou regionálních dimenzích (tedy východní a jižní). Východní partnerství (*Eastern Partnership*, EaP) doznalo po relativní útlumu z přelomu let 2013 a 2014 nový impuls na summitu v Rize v květnu 2015.²⁴ Středomořské partnerství by naopak mohlo přispět ke stabilizaci tohoto regionu.²⁵

Sdělení zároveň obsahuje myšlenku, že EU si uvědomuje složitost situace v daných oblastech a nemožnost vyřešení všech výzev, které v nich existují. ENP ale může pozitivně přispět k jejich řešení či zmírnění následků.²⁶

V prosinci 2015 potom sdělení projednávala Rada pro zahraniční věci (*Foreign Affairs Council*, FAC), která k němu přijala své závěry.²⁷

²¹ *European Union - EEAS [European External Action Service] | European Neighbourhood Policy (ENP) [online]*. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/about-us/index_en.htm.

²² KUTA, Martin a Martina KOTASOVÁ. *Zahájení konzultací k ENP a zprávy o pokroku [online]*, s. 7.

²³ *Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Review of the European Neighbourhood Policy*. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf.

²⁴ KUTA, Martin a Martina KOTASOVÁ. *Summit Východního partnerství [online]*, s. 6.

²⁵ *Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Review of the European Neighbourhood Policy*. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf, s. 3.

²⁶ *Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Review of the European Neighbourhood Policy*. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf, s. 2.

²⁷ *Council conclusions on the Review of the European Neighbourhood Policy - Consilium [online]*.

V následujících podkapitolách budou popsány jednotlivé oblasti revize ENP, kterým se věnovalo sdělení vysoké představitelky z listopadu a závěry Rady z prosince 2015.

Stabilizace sousedství

Nejdůležitějším aspektem současné revize ENP je nutnost stabilizace sousedství. EU zdůrazňuje komplexní řešení zdrojů nestability, nejenom nestability plynoucí z bezpečnostních hrozeb. Zvláštní pozornost by měla být kladena na ekonomický rozvoj. Korupce a slabý ekonomický a sociální rozvoj vede k radikalizaci společnosti. EU tedy bude usilovat o to, aby občané zapojených států měli vyhlídky na prosperitu a dobrou budoucnost. Tím by mělo dojít také k omezení ekonomické migrace do členských států EU.

Změny by se však neměly týkat pouze ekonomického sektoru, ale také bezpečnostního. ENP si především klade za cíl předcházet konfliktům díky včasnému varování spolu s včasnými preventivními opatřeními. Kroky EU by především měly vést k posílení partnerských států v samostatném rozhodování a v adekvátní odolnosti vůči tlaku, který je na ně aktuálně vyvíjen zevnitř států i vně.²⁸

V otázce stabilizace sousedství FAC upozornila především na významnou úlohu vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, potažmo ESVČ, a EK, které mohou svým působením adekvátně zajistit lepší soulad této politiky se všemi aspekty vnější činnosti EU. Tato úloha ESVČ a EK je navíc umocněna blížící se revizí globální strategie EU k společné zahraniční a bezpečnostní politice (SZBP), jejíž přijetí se plánuje na červen roku 2016.

Posílení partnerství a nové priority

Nově se navrhuje navázání individuálních vztahů mezi jednotlivými státy a EU s cílem zaměřit se na jejich požadavky a priority. Toto partnerství by pak odráželo různou míru ambicí, schopností a zájmů jednotlivých partnerských států. EU je v roce 2016 připravena jednat o obsahu budoucího charakteru a zaměření partnerství s jednotlivými státy. Diferencovaný přístup k zapojeným státům odráží fakt, že Gruzie, Moldavsko a Ukrajina se rozhodly pro užší asociaci s EU; naopak v případě ostatních států EaP se tak nestalo. V případě států, které již v současnosti jsou zapojené do hlubší spolupráce s EU (Gruzie, Moldavsko, Ukrajina prostřednictvím stabilizační a asociační dohody; Maroko a Tunisko) by mělo dojít k posilování politické spolupráce především prostřednictvím dialogů na ministerské úrovni.

Sdělení stanovuje, že se zcela neosvědčil princip pobídky více za více (*more for more*) v případě, že chybí politická vůle užší spolupráce s EU. Diferencovaný přístup proto může přispět k efektivní spolupráci v oblastech minimálního společného zájmu. Na druhou stranu nelze popřít, že se jedná o partnerství, které by mohlo být v konečném důsledku pro EU komplikovanější, především z byrokratického hlediska, kdy každý ze států bude mít jiné závazky a jiné podmínky. Státy, které chtějí pokračovat ve spolupráci a sdílení hodnot EU, formát a obsah partnerství neměny a činnost by se vyvíjela na stávající úrovni.

Sdělení klade důraz na aktivitu jednotlivých členských států EU. Ty jsou vyzvány, aby se staly hlavními partnery států ENP a uzavíraly s nimi smlouvy o určitém závazku (reformním úsilí). Následně je důležitá koordinace činnosti EU a jejích členských států.

Nově se také omezí zprávy o pokroku jednotlivých zemí. ESVČ a EK budou vypracovávat dílčí zprávy o plnění dohodnutých opatření.

²⁸ Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Review of the European Neighbourhood Policy. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf, s. 3–4.

FAC oceňuje výzvu k většímu zapojení členských států. Dále vítá rozhodnutí rozvíjet vztahy se zeměmi, které samy chtějí prohlubovat vztahy s EU, a to na základě sdílených hodnot, včetně zvyšování příležitostí pro politický dialog na ministerské úrovni. V závěrech Rady je taktéž uvedeno, že podporuje revizi smluvních vztahů se zapojenými partnerskými státy, která by měla započít v roce 2016.

Dobré vládnutí, dodržování lidských práv, právní stát a demokracie

Pro sociální i ekonomickou stabilitu zůstává i nadále prioritní dodržování (posilování) právního státu v zemích zapojených do ENP. Je nutné posílit důvěru občanů ve státní instituce a zajištění právních jistot. Dále je také velmi důležité, aby byl v partnerských státech přítomen nezávislý a nestranný soudní systém, který zaručuje rovný přístup ke spravedlnosti, ochranu lidských práv, rovnost žen a mužů a nediskriminaci a i nadále uplatňování zákona. Klíčem k demokratické správě státu a hospodářskému rozvoji je důležitá odpovědná veřejná správa na centrální i lokální úrovni. Tento bod v sobě zahrnuje posílení demokratických a nezávislých institucí, posílení institucí komunální a regionální samosprávy a v neposlední řadě zvýšení transparentnosti a odpovědnosti institucí. EU bude prostřednictvím revidované ENP podporovat práci jednotlivých národních parlamentů a posilovat jejich kapacitu při správě veřejných financí, zavádění nových opatření a poskytování veřejných služeb. EU bude spolupracovat s občanskou společností a jejich organizacemi s cílem zvýšit účinnost boje proti korupci, dodržování lidských práv a volebních procesů.

V oblasti dodržování lidských práv a stabilizace demokracie EU povede inkluzivní dialog s jednotlivými partnerskými státy. Podpora bude poskytována organizacím občanské společnosti.

- Zvláštní pozornost bude věnována akčnímu plánu, který se zabývá otázkou genderové nerovnosti (*EU Gender Action Plan 2016–2020*)²⁹, který zavazuje EU ke splnění cílů v otázce rovnosti žen a mužů, resp. k posílení postavení dívek a žen a to také v souladu s Agendou 2030.³⁰ Důraz bude kladen prvotně na prosazování sociálních a ekonomických práv, posílení psychické integrity žen a přístup žen a dívek k systému spravedlnosti, ale také školství, zdravotnictví a dalších sociálních služeb. V tomto ohledu se nejedná o zásah do kulturních zvyklostí dané země ze strany EU, ale spíše o posunutí jejich hodnot do nového tisíciletí.

Pozornost je také věnována otázce médií, která by měla být pluralitní, nezávislá a profesionální. Dle EU by média měla působit na občanskou společnost a ztělesňovat fórum veřejné diskuze. EU chce rovněž podporovat otevřené a bezplatné připojení k internetu. EU dále podporuje začlenění subjektů občanské společnosti ze všech úrovní (místní, národní, nadnárodní). V tomto ohledu by mohla hrát velmi významnou roli Evropská nadace pro demokracii (*European Endowment for Democracy*).³¹

Změna myšlení společnosti ovšem není možná, pokud v zemi nebudou působit osoby s dostatečným vzděláním. EU se zavazuje, že v rámci podpory občanské společnosti bude

²⁹ *Gender Equality and Women's Empowerment: Transforming the Lives of Girls and Women through EU External Relations 2016-2020*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/staff-working-document-gender-2016-2020-20150922_en.pdf.

³⁰ Agenda 2030 je program přijatý OSN k naplňování Cílů udržitelného rozvoje.

Jedná se o cíle, které byly vyjednávány po dobu tří let na různých konferencích OSN. Cílem OSN a členských států, které tuto agendu přijaly, je do roku 2030 odstranit či zmírnit palčivá témata, jakými jsou například problematika globálního oteplování, nerovnost ve světě, nedostatečná infrastruktura, nedostupnost k pitné vodě nebo energiím, genderová nerovnost a dále.

³¹ *European Endowment for Democracy: EED* [online]. Dostupné z: <https://democracyendowment.eu/>.

podporovat vzdělávání populace pomocí stipendijních programů. Funkčnost společností některých zapojených států je ovlivněna též náboženstvím, kulturní či etnickou identitou. Tyto aspekty by měly být při konzultacích se zástupci zapojených států vzaty v potaz.

V závěrech Rady je uvedeno, že je nutné, aby působení EU bylo primárně zacíleno na obyvatele. Rada tedy podporuje rozhodnutí v oblasti zkvalitnění stupně demokracie, občanské společnosti, dobrého vládnutí apod. Právě podpora těchto aspektů napomáhá vytváření dlouhodobé stability. V této oblasti tedy Rada nemá žádné konkrétní požadavky a pouze potvrzuje ustanovení v textu revize.

Priority pro spolupráci v oblasti ekonomiky

Oblast ekonomického rozvoje patří mezi ty významnější a objevuje se zde hned několik oblastí, ve kterých je nutné spolupráci podporovat. Jedná se například o obecný ekonomický rozvoj a stabilizaci, obchodování, modernizaci, řešení otázky nezaměstnanosti mladé generace, partnerství a růst, obecně propojenost či otázka energetické bezpečnosti a zajištění zdrojů energie.

Nezbytným klíčem k ekonomické odolnosti partnerských států je především posílení fiskální stability, posílení správy ekonomických záležitostí a podpora strukturálních reforem, která umožní zlepšení konkurenceschopnosti daných států. EU bude poskytovat kapacity a nové příležitosti pro vzdělávání nové generace úředníků veřejné správy, která bude schopna hospodařit efektivně a inkluzivně. EU v této oblasti bude primárně podporovat modernizaci ekonomiky, inovace, vytváření nových pracovních míst a rovněž bude podporovat územní a především sociální soudržnost. Revize v tomto ohledu upozorňuje na nutnost vytvoření nových pracovních míst, potažmo zajištění lepších podmínek pro růst zaměstnanosti. Právě v tomto ohledu by měla EU posílit svou kooperaci s mezinárodními finančními institucemi, zejména s Evropskou investiční bankou (EIB), Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj (EBRD), Světovou bankou (SB) a Mezinárodním měnovým fondem (MMF) a rovněž příslušnými mezinárodními organizacemi, které pozitivně působí na rozvoj soukromého sektoru, ale rovněž iniciativ, které podporují zlepšení životních podmínek občanů.

Obchod a přístup na evropský trh

Klíčovým nástrojem na podporu prosperity zemí zapojených do ENP je přístup ekonomických subjektů na jednotný trh EU. V rámci partnerství existuje několik možností, do jaké míry budou daní partneři spolupracovat v otázce úrovně ekonomické integrace. Některé státy se rozhodly navázat styky s EU skrze komplexní dohody o prohloubené zóně volného obchodu (*Deep and Comprehensive Free Trade Agreement, DCFTA*).³² V revizi je navrženo, že EU bude podporovat své partnery při navrhování a prosazování vnitrostátních reforem, které by vedly k realizaci všech sjednaných dohod. Právě plnění dohod je klíčovou prioritou. Tato dohoda by měla postupně vést k úplnému přístupu ekonomických subjektů zapojených států na jednotný trh EU, a tedy ve svém důsledku integraci jejich trhů s jednotným trhem EU. V ideálním případě by pak tato dohoda měla přispět k řešení dlouhodobého cíle, kterým je šíření prosperity založené na pravidlech Světové obchodní organizace (WTO).

Státy ovšem mohou navazovat ekonomické vztahy s EU i na nižší úrovni. V takovém případě nepodepisují dohodu týkající se zóny volného obchodu. Dojde k podepsání dohod o splnění a přijetí požadavků (*Agreements on Conformity Assessment and Acceptance, ACAA*), které umožňují

³² V letech 2014 a 2015 byly podepsány tři smlouvy se zeměmi zapojenými do EaP: Ukrajina, Moldavsko a Gruzie. V rámci jižního partnerství byla tato dohoda podepsána jednou (s Marokem) a momentálně započala jednání s Tuniskem.

volný pohyb zboží v určitých odvětvích. I zde ovšem přetrvává premisa, že se svazek buduje za účelem zvýšení prosperity daného státu.

Modernizace ekonomiky a podnikání

Modernizace ekonomiky je nutná pro stabilní růst jednotlivých států. V rámci tohoto kroku bude EU podporovat příznivé podnikatelské prostředí a reformy, které umožní navýšení investic, s čímž je také spojeno vytvoření nových pracovních pozic. Podpory se dočkají malé a střední podniky, které jsou označeny za největší přispěvatele ke snižování nezaměstnanosti v partnerských zemích. Zapojené země budou mít jednodušší přístup do různých iniciativ podporovaných za strany EU, aby mohly modernizovat a diverzifikovat ekonomiku. V otázce prohlubování kvality inovací už EU spolupracuje na regionální úrovni (spolupráci v oblasti výzkumu a inovací již v současnosti funguje ve Středomoří). V souvislosti s tím chce EU provádět inovace v zemědělské výrobě, protože právě zemědělství je nejdůležitějším zdrojem obživy v zapojených státech. S inovací zemědělské výroby souvisí rozvoj venkovských oblastí.

Modernizaci, diferenciaci ekonomik a inovace uvítala ve svých závěrech také Rada. Investice jsou prostředkem stabilizace států. Investice a inovace ve svém důsledku sniží napětí ve společnosti, zvýší zaměstnanost a celkově stabilizují společnost z hlediska socio-ekonomického.

Energetická bezpečnost, klimatické změny

EU zdůrazňuje připravenost vést dialog se sousedními zeměmi v oblasti energetické bezpečnosti a případného vytvoření energetické unie. Energetická bezpečnost je důležitým tématem pro některé státy z důvodu jejich tranzitního charakteru. Některé země v této oblasti nesouhlasí s nadměrnou závislostí na dodavatelích; ideální by pro ně byla jistá míra autonomie z hlediska energetických zdrojů. EU se plně spoléhá, že energie bude vyráběna bez rizika jakéhokoliv nebezpečí.

Zajištění energetické bezpečnosti je důležitým tématem z hlediska hospodářství členských států EU a států zapojených do ENP. EU dále zdůrazňuje nutnost spolupráce v oblasti neobnovitelných zdrojů, energetické účinnosti a dalších otázek souvisejících s řešením problematiky klimatických změn. K dosažení tohoto cíle je důležitá nejen podpora partnerských států, ale také plnění jejich závazků. K řešení energetického problému také přispějí regionální partnerství.

Spolupráce v oblasti energetické bezpečnosti povede ke zvýšení efektivnosti, konkurenceschopnosti, odolnosti a stability ekonomik zapojených států.

Rada podporuje snahy o obnovu společných projektů a činností v oblasti energetické bezpečnosti a změny klimatu.

Bezpečnostní otázky

Konzultace o revizi ENP ukázaly rozšířený názor, že je nutné, aby ENP napomáhala partnerským státům v otázce bezpečnosti. EU by pak měla přispívat k reformám bezpečnostního sektoru, ochraně hranic, boji proti terorismu a radikalismu. Přeshraniční spolupráce dále přispěje ke sdílenému pocitu bezpečnosti na obou stranách hranic.

V oblasti bezpečnostní dimenze je revize zaměřena na následující aspekty:

- Reformy bezpečnostního sektoru jak vojenské, tak i civilní povahy.

- Boj proti terorismu a radikalismu, včetně témat s tím spojených (financování terorismu, prevence a deradikalizace mladé generace). K deradikalizaci by měla dále přispět existující síť monitoringu radikalizace (*Radicalisation Awareness Network, RAN*).³³
- Boj proti organizovanému zločinu včetně boje proti síti pašeráků a převaděčů lidí, pašeráků drog, nelegálnímu prodeji zbraní.
- Boj proti kyberkriminalitě.
- Snižování hrozby jaderných, biologických a chemických zbraní.
- Posilování úlohy společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP) při zvládnání již existujících konfliktů a předcházení konfliktů nových. SBOP by měla být prováděna prostřednictvím misí a operací, EU Battlegroups. EU se bude snažit o vytvoření spolupráce se zapojenými státy na úrovni důstojníků s cílem zajišťovat dialog o účelnosti a kapacitě misí a operací SBOP.
- Zvládnání krizí a dostatečná a včasná reakce na ně (systém včasného varování) jsou důležité především z důvodů ochrany civilního obyvatelstva. Užší koordinace použití prostředků ENPI a činnosti v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) a SBOP by měla být zajištěna.

Rada zdůraznila, že veškeré reformy bezpečnostního sektoru a opatření proti bezpečnostním hrozbám musejí respektovat zásady právního státu, mezinárodního práva a ochrany lidských práv. Veškerá činnost s přesahem do bezpečnostní dimenze prováděná v rámci ENP musí být koordinována se zbytkem SZBP/SBOP.

Migrace a mobilita

Velmi úzce s otázkou bezpečnosti souvisí občanská mobilita, které je v dnešní době aktuální.³⁴ V posledních měsících je zaznamenáno markantní navýšení počtu migrantů a běženců (uprchlíků), kteří velmi často tranzitují z válkou poznamenaných oblastí do sousedních a následně evropských zemí. V revizi je zdůrazněna integrovaná spolupráce mezi státy na východním a jižním okraji EU (Rabat a Chartúm proces s jižními sousedy a Budapešťský a Pražský proces s východními partnery). Spolupráce, potažmo budování partnerství, vyžaduje reformy na straně partnerských států, kterou by měl podpořit dialog a liberalizaci vízové povinnosti vedený EU a jejími členskými státy.

- Podpora mobility občanů je vnímána jako prospěšná (v souvislosti s dalšími dokumenty EU). EU podporuje proces uznávání kvalifikace, které osoby dosáhly ve třetích státech a státech ENP. EK by měla zahájit revizi směrnice o udělování modrých karet. Mobilita akademická a vysoce kvalifikované práce jsou důležité. Mobilita kvalifikované práce bude podporována až po diskuzi se zástupci průmyslu, odborů a dalšími sociálními partnery, tedy na základě momentální situace na trhu práce a celkové socio-ekonomické situace. Mělo by dojít k zavedení nového systému podpory legální migrace, v němž zaměstnavatelé určí prioritní profese. Vhodní kandidáti potom projdou procesem předvýběru. Nově se také navrhuje zavedení *brain circulation*, kdy vysoce kvalifikovaní zaměstnanci budou podporováni v návratu do jejich země původu. Stranou nezůstává také snaha EU vytvořit odpovídající vysvětlení a zdůvodnění legální migrace, aby se předcházelo všem projevům nenávisti a rasismu.
- EU bude podporovat ochranu osob v nouzi a zajištění pomoci jim. To předurčuje propojení krátkodobých opatření humanitárního charakteru s dlouhodobými opatřeními rozvojové a

³³ *Radicalisation Awareness Network (RAN)* [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/index_en.htm.

³⁴ Přehled opatření, která EU, EK a Rada přijímají, mapuje pravidelně Parlamentní institut v sekci Aktuality v oblasti migrace (viz webové stránky PI dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=13>).

bezpečnostní spolupráce. EU podporuje rozvoj azylových systémů a systémů mezinárodní ochrany v partnerských státech. Vedle regionálního rozvojového a ochranného programu (*Regional development and protection programme, RDPP*) na Blízkém východě (Jordánsko, Libanon, Irák) by provozuschopného stavu měl v roce 2016 dosáhnout také RDPP se zaměřením na severní Afriku a země Afrického rohu. Tyto programy jsou zaměřené na výstavbu institucí a kapacit, prostřednictvím nichž státy zvyšují svou odolnost proti přílivu běženců.

- EU zdůrazňuje pravidelnou a intenzivní spolupráci se zeměmi zapojenými do ENP v otázce odstraňování příčin mimořádné migrace. Je opětovně zdůrazněna nutnost efektivní návratové politiky pro ty osoby, které nemají nárok na legální pobyt v zemích EU. Návratovou politiku bude EU také podporovat u zapojených států ENP, aby nebyly vystaveny nepřiměřenému migračnímu tlaku. EU, zapojené státy ENP a další mezinárodní organizace vyvinou odpovídající úsilí, aby navrácené osoby nepředstavovaly pro jejich země původu břemeno. Spolupráce při uplatňování návratové politiky je stěžejní. Dále je nutné podporovat regionální a lokální iniciativy proti pašování lidí a převaděčství.
- Ochrana a správa hranic představují klíčové předpoklady pro zvládnutí současného migračního tlaku. Zdůrazněna je spolupráce v otázce výměny informací, administrativních, operativních a technických kapacitách. Prostředky v této otázce spolupráce jsou školení, výzkum, projekty zvyšování kapacit, pilotní projekty se zapojenými státy a sdílení zkušeností z práce agentur EU (Frontex a Europol).

Rada uvítala především snahu o rozvoj a podpor vnitrostátních kapacit na zvládnutí migračního tlaku (návratová politika, okamžitá pomoc pro osoby v nouzi). Návratová politika a úspěšné znovuzapojení daných osob do domovských společností je stěžejním pilířem zvládnutí mimořádné migrace do EU. Dále podpořila již dohodnutá opatření z minulých summitů.

Regionální dimenze

Revize ENP obsahuje geograficky specifické typy spolupráce v případě východní a jižní dimenze. V obou dimenzích jsou stanoveny na základě předchozích summitů rozdílné priority:

- EaP je zaměřeno na podporu a posilování institucí, dobrého vládnutí, mobility a rozvoje kontaktu mezi lidmi, tržních příležitostí a propojování (*interconnections*) (na základě Řížského summitu v roce 2015).
- Jižní dimenze (Unie pro Středozezemí) přináší výhody především z hlediska politické a ekonomické diskuze a stanovení oblastí společného zájmu. Z těchto debat vzešlo doporučení o dalším prohloubení spolupráce i v této regionální dimenzi.

EU rovněž chce podporovat tematické rámce spolupráce (se zaměřením na migraci, energetiku a bezpečnost), do nichž by měly být přizvány také třetí země, které nejsou zapojeny do ENP. Tyto rámce mají sloužit k diskuzi o přípravě společných programů a postupů a zapojení mezinárodních finančních institucí a dárců, kteří by se na zajištění těchto programů podíleli.

Zvláštní pozornost by měla být věnována spolupráci s Tureckem jako kandidátským státem a Ruskem. Spolupráce s Ligou arabských států, Organizací islámské spolupráce a Radou pro spolupráci v Perském zálivu, Africkou unií, Arabskou Maghrebskou unií, Západostředomořským fórem, Černomořskou synergickou iniciativou a dalšími regionálními platformami by měla doplňovat činnost ENP.

Rada podporuje a zdůrazňuje spolupráci v rámci EaP, Unie pro Středozezemí a dalšími regionálními platformami spolupráce.

Flexibilita spolupráce

V období let 2014–2020 je pro ENPI k dispozici 15 miliard EUR. Další finanční prostředky budou poskytnuty prostřednictvím nástrojů pro investice v sousedství (*Neighbourhood Investment Facility*, NIF). Finanční prostředky by měly pokrýt náklady na reformy v zapojených státech. Příklady svěřeneckých fondů pro Sýrii a Ukrajinu ukázaly způsob rychlé a flexibilní reakce na nastalou krizi. Je třeba ale zajistit, aby financování předcházely příznivé politické předpoklady. EU zvažuje změnu finančních pravidel, aby mohly být nevyčerpané finanční prostředky převedeny do dalšího roku (takzvaný flexibilní polštář). V roce 2017 proběhne průběžné hodnocení vynaložení finančních prostředků.

EU musí zvýšit svou činnost v oblasti veřejné diplomacie (vláda, občanská společnost, průmyslové asociace, akademické prostředí a všichni obyvatelé zapojených zemí), zaměřit se na mladou generaci a zvýšit svou komunikační činnost.

Rada vyzvala ke zlepšení komunikační strategie. EU dále bude podporovat nezávislá média.
--

Bibliografie

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Wider Europe — Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*. Brussels, 2003. Dostupné také z: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/com03_104_en.pdf

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Council conclusions on the Review of the European Neighbourhood Policy - Consilium. COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. *Consilium.europa.eu* [online]. b.r., 2015-12-14 [cit. 2016-03-10].

EU 'very confident' of Cyprus settlement this year [online]. b.r., 2016-01-15 [cit. 2016-03-17]. eubusiness.com. Dostupné z: <http://www.eubusiness.com/news-eu/cyprus-turkey.15ur/>

European Endowment for Democracy: EED [online]. b.r. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <https://democracyendowment.eu/>

European Union - EEAS [European External Action Service] | European Neighbourhood Policy (ENP). *Eeas.europa.eu* [online]. b.r. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/about-us/index_en.htm

EVROPSKÁ KOMISE. *Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Strategie rozšíření EU: COM(2015) 611 final*. Brusel, 2015. Dostupné také z: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/CS/1-2015-611-CS-F1-1.PDF>

HIGH REPRESENTATIVE OF THE UNION FOR FOREIGN AFFAIRS AND SECURITY POLICY. *Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Review of the European Neighbourhood Policy*. Brussels, 2015. JOIN(2015) 50 final. Dostupné také z: http://eeas.europa.eu/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf

KOMÍNKOVÁ, Magda. Euroskop.cz - Evropská politika sousedství. *Euroskop.cz* [online]. b.r. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8714/sekce/evropska-politika-sousedstvi/>

KOROSTELEVA, Elena. *European union and its eastern neighbours: towards a more ambitious partnership?*. London: Routledge, 2012. ISBN 9781138815797.

KUTA, Martin a Jan FOUSEK. PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Albánie: Doporučení Komise udělit kandidátský status* [online]. 6/2014. b.r., **2014**(6) [cit. 2016-03-17]. Přehled dokumentů SZBP EU. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=100729>

KUTA, Martin a Marek JEDINÁK. *Všeobecné volby v Bosně a Hercegovině, říjen 2014* [online]. PARLAMENTNÍ INSTITUT. 1/2015. b.r. [cit. 2016-03-17]. Vybraná témata.

KUTA, Martin a Martina KOTASOVÁ. PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Summit Východního partnerství* [online]. 5/2015. b.r., **2015**(5) [cit. 2016-03-10]. Dokumenty Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=105730>

KUTA, Martin a Martina KOTASOVÁ. PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Vývoj v Makedonii* [online]. 5/2015. b.r., **2015**(5) [cit. 2016-03-17]. Přehled dokumentů SZBP EU. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=105730>

KUTA, Martin a Martina KOTASOVÁ. PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Zahájení konzultací k ENP a zprávy o pokroku* [online]. Březen. b.r., **2015** [cit. 2016-03-10]. Dokumenty Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=104620>

- KUTA, Martin, Tereza PEKARIKOVÁ, Tadeáš BAJUSZ a Tomáš KABÍČEK. PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Bosna a Hercegovina: Vývoj v Republice srbské* [online]. 12/2015. b.r., **2015**(12) [cit. 2016-03-17]. Přehled dokumentů SZBP EU. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=78183>
- KUTA, Martin, Tereza PEKARIKOVÁ, Tadeáš BAJUSZ a Tomáš KABÍČEK. PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Druhá přístupová konference Srbsko* [online]. 12/2015. b.r., **2015**(12) [cit. 2016-03-17]. Přehled dokumentů SZBP EU. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=78183>
- KUTA, Martin a Daniel VOLEK. PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Černá Hora: Otevření dalších kapitol* [online]. 6/2015. b.r., **2015**(6) [cit. 2016-03-17]. Přehled dokumentů SZBP EU. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=108117>
- KUTA, Martin a Daniel VOLEK. PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Zasedání Rady přidružení a stabilizace EU-Makedonie* [online]. 7/2015. b.r., **2015**(7) [cit. 2016-03-17]. Přehled dokumentů SZBP EU. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=115471>
- KUTA, Martin a Daniel VOLEK. PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Závěry Rady k vývoji v Makedonii* [online]. 6/2015. b.r., **2015**(6) [cit. 2016-03-17]. Přehled dokumentů SZBP EU. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=108117>
- Přístupová konference s Černou Horou: Otevřeny kapitoly Doprava a Energetika - Consilium. *Consilium.europa.eu* [online]. b.r., 2015-12-22 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2015/12/21-montenegro-accession-conference/>
- Radicalisation Awareness Network (RAN). *EC.europa.eu* [online]. b.r. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/index_en.htm
- TETOUROVÁ, Eva a Martin KUTA. PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Společný akční plán EU – Turecko* [online]. 5/2015. b.r., **2015**(5) [cit. 2016-03-17]. Přehled aktualit v oblasti migrace. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=75463>